

Årsrapport 2004

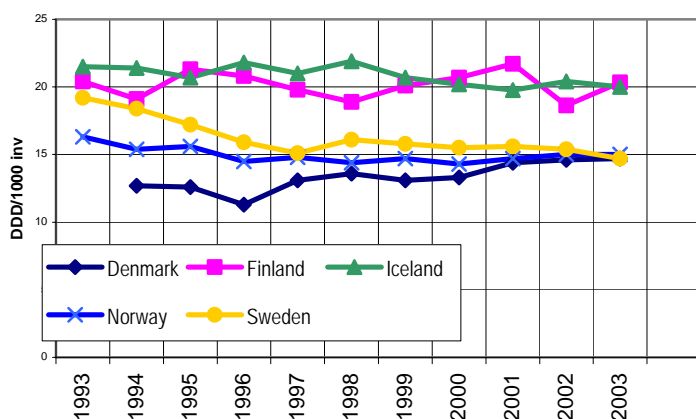
STRAMA - Strategigruppen för Rationell Antibiotikaa användning och Minskad Antibiotikaresistens

Strategigruppen för Rationell antibiotikabehandling och minskad antibiotikaresistens, STRAMA, erhö ll 8 miljoner för år 2004 genom Dagmaröverenskommelsen. Medlen har fördelats mellan ledningsfunktion, nationella och lokala projekt. Arbetet har inriktats mot de mål som finns angivna i förslaget till Svensk handlingsplan mot antibiotikaresistens.

Utvecklingen av antibiotikaförbrukning och antibiotikaresistens

Den totala förskrivningen av antibiotika i Sverige har under året fortsatt att sjunka men fortfarande ses en viss ökning i de äldre åldersgrupperna. Jämte Sverige är det enbart de övriga nordiska länderna som regelbundet redovisar den totala förskrivningen. I en sådan jämförelse ligger Sverige i nivå med Danmark och Norge.

Antibiotikaförbrukning i Norden 1993 - 2003.
Danmark 1994-1996 endast öppenvård, fr o m 1997 total förbrukning

Smittskyddsinstitutet, SMI, ansvarar för den nationella övervakningen av antibiotikaresistens. STRAMA bevakar denna utveckling och medverkar till informationsutbyte mellan myndigheter och andra berörda organisationer. Antibiotikaresistensläget i Sverige är fortfarande gynnsamt jämfört med många andra länder. Enligt en preliminär genomgång av antalet anmälda MRSA-fall i Sverige under 2004, fortsätter den starkt ökande trenden i de flesta landsting, trots de kraftfulla åtgärder som vidtagits under 2004. Totalt anmäldes 709 fall förra året, det är en ökning av 30% jämfört med 2003 (544 anmälda fall).

STRAMA sammanställde 2004 tillsammans med Smittskyddsinstitutet och Statens Veterinärmedicinska Anstalt den tredje årsrapporten med detaljerade uppgifter över antibiotika- och resistensläget i Sverige, SWEDRES 2003. Rapporten är på engelska

och därigenom ett utmärkt redskap för att internationellt sprida den svenska arbetsmodellen avseende övervakning av data, löpande insatser och beredskap för aktioner.

Nationellt STRAMA-arbete

Nationella STRAMA-gruppen

STRAMA:s nationella ledningsgrupp har under året haft två möten där beslut fattas om verksamhetens inriktning, prioritering av projekt och fördelning av tillgängliga medel. På uppdrag av den nationella gruppen leds den löpande verksamheten av ett arbetsutskott.

Utbildningsdagar

- STRAMA har under året anordnat en nationell utbildningsdag. Mötet besöktes av drygt 100 deltagare.
- Utöver denna har lokala STRAMA-grupper ordnat lokala utbildningsdagar i Skåne, Borås, Örebro och Umeå. Även för dessa dagar var intresset stort och deltagarna fick möjlighet att diskutera konkreta behandlingsrekommendationer ur ett lokalt perspektiv.

Nationella STRAMA- projekt

Syftet med de studier som STRAMA initierar är att öka kunskapen om antibiotikaanvändning; såväl orsaker, terapival som konsekvenser på resistensläget. Under 2003 påbörjades ett flertal studier som fortsatt under 2004.

Infektioner hos barn

Infektioner i förskolan

Den kartläggning av hygienrutiner i förskolan som påbörjades 2003 slutfördes 2004. Med hjälp av smittskydds- eller barnhälsovårdssjuksköterskor intervjuades personal på 338 förskolor. Sammanställningen av data visar att de flesta förskolor har en bra ambitionsnivå för handhygien men förbättringar kan göras inom andra områden exempelvis har endast 20% av personalen hade under de senaste två åren deltagit i utbildning om infektioner och samarbetet mellan barnavården och förskolan bör förbättras.

Förbättrad handhygien på daghem – mindre sjukfrånvaro?

Under hösten startade en studie i 10 län i vilken man på 72 förskolor ska studera skillnaden i sjuklighet mellan barn som använder handsprit som komplement till handtvätt, jämfört med barn som använder enbart tvål. Uppgifter om sjuklighet, frånvaro, utnyttjande av föräldraförsäkring etc samlas också in. Föräldrar och personal har varit positiva till att delta och studien kommer att pågå till juni 2005.

Infektioner i barnfamiljer

Under oktober 2002 t o m april 2003 genomfördes en studie i tre kommuner med hög förskrivning av antibiotika samt i tre kommuner med låg förskrivning. 954 familjer förde under en månad dagbok över alla infektionstillstånd, läkarkontakter och bortavaro från förskola, skola eller arbete. En första analys är klar och presenteras inom kort i en medicinsk tidskrift. Ytterligare artiklar planeras.

Vad vet 10-åringar om antibiotikaresistens?

Under året har ett utbildningsmaterial om virus och bakterier spridits till skolor. Materialet är avsett för elever i årskurs 4 och har tidigare använts i en studie i 12 skolor. Efterfrågan på materialet har varit mycket stort och c:a 10 000 elever har fått ta del av undervisningen. En uppföljande enkät ska skickas till lärarna.

Antibiotikaanvändning

SANT-studien (Särskilda boendens ANTibiotikaanvändning).

Under de senaste åren har en ökning av antibiotika skett i de äldre åldersgrupperna. Av den anledningen genomför STRAMA en studie av infektionsbehandling vid särskilda boenden. Studien innehåller olika faser och under 2004 påbörjades en personalutbildning som genomförs av allmänläkare och apotekare. Därefter kommer en ny datainsamling av terapival att göras och jämföras med de terapival som gjordes före utbildningen.

Antibiotika inom slutenvård

Under året har STRAMA upprepat den s.k. punktprevalensstudien över antibiotikaanvändningen på sjukhus som genomfördes i november 2003. I den andra studien deltog drygt 11 300 patienter, i det närmaste lika många som vid föregående tillfälle. Resultaten var också samstämmiga och visade att den peroperativa profylaxen är alltför lång och att vissa antibiotika har en anmärkningsvärd höjning av användning. Studien har presenterats på internationella kongresser.

Förskrivarintervention i Kronoberg

Kunskapen om kopplingen mellan ökad antibiotikaanvändning och ökande resistens hos bakterier är i dag väletablerad. Vi vet däremot inte om det går att vända resistensutvecklingen genom att kraftigt minska användningen av en grupp antibiotika. Under september 2004 till oktober 2006 kommer förskrivare i Kronoberg att avstå från att förskriva trimetoprim. Preparatet används i första hand mot urinvägsinfektion och alternativa medel finns. Som grund för studien är den historiska databank av resistensdata som finns i Kronoberg och som kommer att jämföras med framtida data. Via Apotekets statistik kan vi följa förskrivningen och under studiens första månad minskade förskrivningen av trimetoprim med 95%, ett tecken på att studien upplevs som angelägen.

STRAMA inom intensivvården

IVA-STRAMA, som har pågått sedan 1999, är ett hjälpmedel för lokalt kvalitetsarbete med målsättning att minimera uppkomsten och spridningen av resistent bakterier inom svensk intensivvård. Under 2004 har samarbetet fördjupats med SIR, Svenskt Intensivvårdsregister och beslut har tagits om att på sikt integrera IVA-STRAMA i SIR. Detta kommer att medföra väsentligt förbättrade möjligheter att följa sambanden mellan infektionsrelaterade kvalitetsindikatorer, antibiotikaresistens och användning av antibiotika.

Föreläsningar och symposier

Medlemmar ur STRAMAs nationella ledningsgrupp och arbetsutskott har under året medverkat vid ett flertal utbildningsaktiviteter t ex Smittskyddsinstitutets och Referensgruppens för Antibiotikafrågor utbildningsdagar och kurser. Under året har också lokala STRAMA-grupper, läkemedelskommittéer, specialistläkarföreningar och andra nätverk inbjudit STRAMA:s ordförande till föreläsningar och diskussionsgrupper. Lägesrapporter om antibiotikaresistens och -förbrukning har regelbundet delgivits media.

Andra aktiviteter

En ny webbsida har utvecklats under året som innebär ett bättre redskap för att sprida information på ett överskådligt sätt.

Via statistiksystemet X-plain (Apoteket AB) följs kontinuerligt antibiotikaförskrivningen. Ur STRAMAs perspektiv är inte systemet optimalt och ett kompletterande system är önskvärt. Arbetet med att ta fram en kravspecifikation har fått stå tillbaka under året pga nödvändiga prioriteringar. Situationen har fått lösas med att Apoteket AB, mot ersättning, gjort kompletterande datauttag.

Lokalt STRAMA-arbete

Lokala STRAMA-grupper

Under 2003-2004 gjordes en inventering av landstingens arbete med att förebygga antibiotikaresistens. I slutrapporten uppmärksammas särskilt de brister som utgör hinder för ett effektivt arbete, bl a brist på enkelrum, vårdhygienisk och infektionsmedicinsk kompetens. Rapporten har spridits till såväl landstings- och sjukhusledning, myndigheter som klinikchefer. Rapporten är ett viktigt kunskapsunderlag i det arbete som nu pågår med att bilda ett slutenvårds-STRAMA.

Lokala projekt

1 miljon kronor av årets anslag har delats ut till stöd för lokala projekt i hela landet. Projektens inriktning spänner över ett brett fält och nedan ges exempel:

Projekt inom den öppna vården:

- Epidemiologi och riskfaktorer för spridning av penicillinresistenta pneumokocker på daghem i Skåne.
- Produktion av videofilm om luftvägsinfektioner hos barn. Filmen är avsedd för personal, föräldrar, skolelever.
- Utbildning om handläggning av infektionssjukdomar för sjuksköterskor i hemsjukvård.
- Svampinfektion i underlivet – överbehandling och resistensutveckling

Projekt inom den slutna vården:

- Longitudinell studie av MRSA-bärarskap och associerade riskfaktorer ur ett epidemiologiskt perspektiv.
- Resistensmönster hos viridansstreptokocker i blododlingsisolat, typning av PCR-teknik.
- Utveckling av system för infektions- och antibiotikaregistrering

Internationella aktiviteter

STRAMA medverkar i EU-projektet ESAC (European Surveillance of Antimicrobial Consumption), vars mål är att kartlägga antibiotikaanvändningen i Europa.

I samarbete med Dag Hammarskjölds minnesfond arrangerade STRAMA i maj 2004 ett möte för att diskutera resistensutvecklingen i ett globalt perspektiv. Alla världsdelar var representerade vid mötet och Sverige gavs i uppdrag att koordinera ett nätverk, React, bestående av 3 arbetsgrupper som ska arbeta med att:

- I. Tydliggöra problemet och skapa politisk medvetenhet
- II. Stödja och samordna pågående aktiviteter för rationell antibiotikaanvändning
- III. Systematiskt analysera behovet av nya antibakteriella läkemedel, hindren för forskning/utveckling, lösningar

För närvarande pågår planering av ett uppföljande möte i september 2005.

React har ett väl etablerat samarbete med WHO. I WHO:s rapport "Priority Medicines for Europe and the World" blev STRAMAs ordförande ombedd att ha huvudansvaret för avsnittet som behandlar antibiotika. Avsnittet tar upp alla delar av problemet och ligger till grund för den svenska resolution om antibiotikaresistens som kommer att läggas fram för World Health Assembly under 2005.

I samband med mötet "International conference on improving use of medicines" i Chang-Mai Thailand 2004, presenterades den svenska STRAMA-modellen. På mötet deltog 70 nationer.

Solna mars 2005

För nationella STRAMA-gruppen

Otto Cars
Ordförande

Ekonomisk rapport STRAMA 2004, tkr

<i>Projekt</i>	<i>utfall</i>
OH	1 040
Kostnader för administration och IT	325
Löner	900
Möten, utbildningsdagar, resor	596
Nationella projekt	2 242
Projektmedel för lokala projekt	1 140
Projektstöd och analys	1 550
Totalt	7 793